לא משבת אתה מתיירא אלא ממי שהזהיר על השבת אף מורא האמורה במקדש [א]לא ממקדש אתה מתיירא אלא ממי שהזהיר על המקדש [ב]ואי זו היא מורא מקדש [א]לא יכנס אדם בהר הבית במקלו במנעלו בפונדתו ובאבק שעל גבי רגליו ולא יעשנו קפנדריא ורקיקה מק"ו ואין לי אלא בזמן שבהמ"ק קיים [ג]בזמן שאין בהמ"ק קיים מנין ת"ל [1]את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו מה שמירה האמורה בשבת לעולם אף מורא האמורה במקדש לעולם אלא סד"א תיתי מהבערה [ד]דתנא דבי רבי ישמעאל [2]לא תבערו אש בכל מושבותיכם מה ת"ל אי לרבי יוסי ללאו אי לר' נתן לחלק [ה]דתניא הבערה ללאו יצתה דברי ר' יוסי רבי נתן אומר לחלק ואמר רבא תנא מושבות קא קשיא ליה מושבות מה ת"ל מכדי שבת חובת הגוף היא וחובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בח"ל מושבות דכתב רחמנא בשבת למה לי [ו]משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפי שנאמר [3]וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת °שומע אני בין בחול בין בשבת ומה אני מקיים [4]מחלליה מות יומת בשאר מלאכות חוץ ממיתת ב"ד או אינו אלא אפילו מיתת ב"ד ומה אני מקיים והומת בחול ולא בשבת או אינו אלא אפילו בשבת ת"ל לא תבערו אש בכל מושבותיכם ולהלן הוא אומר [5]והיו אלה לכם לחוקת משפט לדורותיכם בכל מושבותיכם מה מושבות האמורים להלן בב"ד אף מושבות האמורים כאן בב"ד [ז]ואמר רחמנא לא תבערו מאי לאו רבי נתן היא דאמר לחלק יצתה וטעמא דכתב רחמנא לא תבערו הא לאו הכי דחי לא רבי יוסי ותיהוי נמי ר' יוסי אימר דאמר רבי יוסי הבערה ללאו יצתה הבערה גרידתא הבערה דב"ד בישול פתילה הוא וא"ר ששת [ח]מה לי בישול פתילה מה לי בישול סמנין אמר רב שימי בר אשי האי תנא לא משום דאתי עשה ודחי ל"ת אלא משום דמייתי (א) מק"ו וה"ק מה אני מקיים מחלליה מות יומת בשאר מלאכות חוץ ממיתת ב"ד אבל מיתת ב"ד דחיא שבת מק"ו

ומה

לא משבת אתה מתיירא. דלא כתיב ביה מורא: **פונדתו.** אזנקי שאוזר בו מתניו: **קפנדריא.** לקצר הילוכו שלא להקיף ויכנס בפתח זה ויצא בשכנגדו ולא לשם עבודה אלא לעשות צרכיו: **מק"ו.** מפרש בברכות בפ' הרואה (דף סב:) מכי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק [אסתר ד] שאינו מקום ק"ו לרוק שהוא מקום לפני הקב"ה: **מה ת"ל.** והלא כבר נאמר[1] לא תעשה כל מלאכה: **ללאו יצאת.** לומר שאין חייבין עליה כרת וסקילה אלא לאו בעלמא: **לחלק.** שלא תאמר אינו חייב סקילה עד שיחלל שבת בכל מלאכות לכך יצתה הבערה מן הכלל לחלק מה הבערה מיוחדת שהיא אב מלאכה וחייב עליה כרת וסקילה בפני עצמה אף כל שהוא אב מלאכה כו': ה"ג **ואמר רבא כו': מושבותיכם.** בכל מקום שאתם יושבים אפילו בחוצה לארץ: **חובת הגוף היא.** ואינה תלויה בקרקע ככלאים וערלה ותרומות ומעשרות: **או אינו כו'.** לקמן [ז.] מפרש: **והיו אלה לכם.** גבי מיתת ב"ד כתיב בפרשת רוצחים: ה"ג **מה מושבות האמורים להלן במיתת ב"ד הכתוב מדבר אף כאן כו': מאי לאו ר' נתן היא.** דאמר הבערה אב מלאכה היא ובכרת ואפ"ה אי לאו דאשמועינן ה"א אתי עשה דוהומת ודחי ליה: **פתילה.** של אבר מתיך וזורקה לתוך פיו ויורדת לתוך מעיו[2]. והאי בישול גמור הוא ואב מלאכה הוא דבמשכן ילפינן ובישול סמנין היה במלאכת המשכן לצבע תכלת ותולעת שני: **אמר רב שימי האי תנא.** דאיצטריך דנסיב לה קרא למיסר מיתת בית דין בשבת לאו משום דאי לא דאשמועינן ה"א דחיא משום טעמא דעשה דחי אלא משום דהוה מייתי ליה בקל וחומר דדחי שבת:

רציחה

יכול יתירא אדם מבית המקדש. גבי אביו לא הוצרך לומר כן דפשיטא שלא ישתחוה לו לשם אלהות אבל גבי המקדש איצטריך משום דהוי דבר שבקדושה א"נ גבי אביו שייך מורא שלא יכעיסנו אבל במקדש אין יכול למצוא אלא בדוחק כמו שמפרש והולך: **מושבות** דכתב רחמנא למה לי. והא דדרשינן בפ"ק דשבת (דף כ.) בכל מושבות אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר במדורת בית המוקד היינו משום דהוי ליה למכתב מושבות וכתיב מושבותיכם ומדלא כתיב לא תבערו (ב) לכם וכתב מושבות משמע דאתא לכדהכא ובסוף פ"ק דקידושין (דף לז: ושם) דקאמר מושבות דכתב רחמנא גבי שבת ל"ל סד"א הואיל ובענין דמועדות כתיב ליבעי בה קידוש ב"ד כמועדות לא מדלא תבערו אש בכל מושבותיכם קדריש אלא מקרא אחרינא דאמור אל הכהנים דכתיב שבת היא לה' בכל מושבותיכם דההוא קרא בעניינא דמועד כתיב: (ג) **או אינו אלא אפילו בשבת.** משום מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא הקשה ה"ר יהודה כהן היכא בעי לאוקמי רבי ישמעאל כר' יוסי דאמר הבערה ללאו יצתה והא בפ"ק דשבת (דף יג: ושם) אמר דרבי ישמעאל קרא והטה ואמר לכשיבנה בהמ"ק אביא חטאת שמנה אלמא דבהבערה יש כרת ועוד קשה דנהי נמי רבי יוסי היא מ"מ אי לאו לא תבערו הוי אמינא דמיתת ב"ד נמי דחיא שבת משום מה לי חומרא רבה כו' אע"ג דנטילת נשמה אב מלאכה הוא וא"כ כי כתב לא תבערו איצטריך נמי עליה באחות אשה דליכא סקילה דלא נימא מה לי חומרא כו' וי"ל דבלא"ה פריך שפיר טפי: **טעמא** דכתב רחמנא לא תבערו הא לאו הכי דחי. בסמוך מוכח דלא בעי למימר השתא מדאיצטריך לא תבערו לאסור מכלל דבעלמא דחי דמפרש דאי לאו לא תבערו ה"א דלידחי כמו בכלאים בציצית דמה לי חומרא רבה ומה לי חומרא זוטא ואיצטריך לא תבערו לגופיה וא"ת וכיון דלגופיה איצטריך אדרבה נילף מהכא דלא דחי דלא אמרינן מה לי חומרא רבה מה לי כו' וי"ל דלא מצי למילף אלא לאו שיש בו מיתה כמו בשבת דאיכא סקילה אבל לאו שיש בו כרת גרידא התם אמרינן מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא וה"א דדחי לאו דכרת כמו אחות אשה ולא לאו דמיתה כמו כלתו וחמותו דלהכי לא הוה מקשינן להו אהדדי א"נ השתא נמי מדאצטריך כדלעיל ואין חושש על או אינו וכל סוגיא זו לא אתיא כר"ש דלר"ש איצטריך לא תבערו לאשמועינן דמקלקל בהבערה חייב דמדאסר רחמנא הבערת שריפת בת כהן נפקא ליה בפרק האורג (שבת דף קו. ושם) אלא הך סוגיא אתיא כרבי יהודה דחשיב תיקון תקוני גברא כמו מילה וקריעה על מת ורבי יוסי ורבי נתן נמי דלא כר"ש דלדידיה ליכא למידרש ללאו ולחלק כיון דאצטריך למקלקל בהבערה ור"ש נפקא ליה לחלק מהיכא דנפקא ליה לשמואל בפ' כלל גדול (שם דף ע.) ועוד אר"י דאי ללמוד על מקלקל בהבערה לחוד קאתי הוה ליה לאשמועינן במקום שאין מצוה כגון בהבערה וא"ת והיכי דרשינן ללאו או לחלק כיון דאיצטריך לא תבערו למיתת ב"ד דלא דחי שבת וי"ל דדרשינן מדכתיב הבערה דאי למיתת ב"ד לחוד אתא ה"ל למכתב לא תעשו מלאכה בכל מושבותיכם (ה) וא"ת נהי דהבערה דבישול פתילה לא דחיא שבת דהוי הכשר מצוה רציחה עצמה כשנתבשלה הפתילה מאתמול או חנק וסייף תדחה שבת מטעם מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא ומיהו למאי דיליף מק"ו ע"כ לא אתי לא תבערו אלא לרציחה עצמה דהק"ו עצמו הוא על הרציחה דעל הרציחה כתיב מעם מזבחי תקחנו ולא תבערו אתא לאפוקי הק"ו (ו)(וי"ל כיון דגלי לן דלא אמרינן מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא בהכשר מצוה ה"ה במצוה עצמה לא אמרינן א"נ (אפילו הכשר מצוה נפקא לן מדלעיל ואם אינו ענין לפתילה תנהו ענין לרציחה עצמה ע"כ) וי"ל דבכל דוכתין משוינן מכשירי מצוה שאי אפשר לעשותה מע"ש כמצוה עצמה כדתנן בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קל. ושם) אם לא הביא ובפסחים פ' אלו דברים (דף סט:) כלל אמר רבי עקיבא כו' והכא בלי אפשר לעשות הפתילה מע"ש מדאצטריך קרא למעוטי[י]: **לא** רבי יוסי. ולאו אינו דקאמר משום דשבת עשה ול"ת (וה"ק או אינו אלא אפי' מיתת ב"ד) א"נ משום דשאני לאוי דשבת דחמירי (ד):

ומה

עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פ"ז מהלכות בית הבחירה הל' א:
כד ב מיי' שם הל' ב:
כה ג מיי' שם הל' ז:
כו ד מיי' פי"ד מהל' סנהדרין הלכה ג ופכ"ד מהל' שבת הל' ז:

תורה אור השלם

1. אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ אֲנִי יְיָ: ויקרא יט ל
2. לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: שמות לה ג
3. וְכִי יִהְיֶה בְאִישׁ חֵטְא מִשְׁפַּט מָוֶת וְהוּמָת וְתָלִיתָ אֹתוֹ עַל עֵץ: דברים כא כב
4. וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הִוא לָכֶם מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת כִּי כָּל הָעֹשֶׂה בָהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמֶּיהָ: שמות לא יד
5. וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם: במדבר לה כט

תוספות ישנים

טעמא דכתב רחמנא לא תבערו הא לאו הכי דחי. ה"ה הא בעלמא דחי ואינו ל דאי לא כתב לא תבערו ה"א דדחי. דזה אינו דודאי לא כתב שום קרא ה"א מסברא דלא דחי אלא ה"פ דאצטריך לא תבערו מכלל בעלמא דחי דאי בעלמא דחי. לשתוק מלא תבערו לעולם ידעינן מסברא דלא חי. אלא מדאצטריך לא תבערו מכלל דבעלמא דחי. א"ת היכי לישתוק קרא לא תבערו הא אצטריך לגופיה למימר דלחלק אתא. וי"ל דממושבותיכם א סמיך וה"ק טעמא כתב רחמנא לא תבערו בכל מושבותיכם. וא"ת א"כ היכי מפיק מיניה ר' נתן לחלק הא אצטריך לומר מה להלן מיתת ב"ד אף כאן מיתת ב"ד (א) וי"ל א"כ לכתוב קרא לא תעשו בכל מושבותיכם ומדשני בלשון לא תבערו נפקא לן לחלק. אבל מ"מ קשה דהא צריך קרא דמושבותיכם למימר בכל מושבותיכם אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר בבית המוקד. וי"ל די אתא לדרשא דהתם כתוב קרא לא תבערו אם ס. ולאי לב"ם דהכא אתא לכתוב אלא מושבות מושבותיכם ש"מ תרתי. וקשה לה"ר"ם אימא מושבות לשיטתא נאמר כאן מושבות ונאמר להלן מושבות מה להלן שבת אף כאן שבת וקאמר רחמנא והיו אלה לכם דליכא למימר כל היכא דליכא לאוקמי לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן דטפי איך לאוקמי לקולא דהוי יום בדידיה ואשמעינן חומרא בדוכתא אחריתי ולאי קשינן לחומרא לעולם לא מדוע דלעולם מסברא לנו לומר לא דמי. ועוד די מקשינן לחומרא משמע קולא בדוכתא אחריתי דמשמע הא בעלמא דחי. ול"ל דקים ליה דהכי נאמר הב"ם דמושבותיכם ל ייסורא; לא ר' יוסי היא וא"כ ל"ל עליה. וא"מ וכי מוקמת לה כר' יוסי להקשות למה לי עליה. וי"ל דהכי ר"ל פירושא לר' יוסי מאי ליעביד מעליה:

ל' עי' כאן בתוס' ד"ה טעמא.

מסורת הש"ס

א) ברכות נד., ב) סנהדרין לה:, ג) שם: סב. שבת ע. לקמן לג:, ד) מכילתא פרשה ויקהל, ה) [שבת קו. ע"ש], ו) [שמות כ], ז) [סנהדרין לה.], ח) [וע"ע תוס' שבת ע. ד"ה הבערה וכו' ומש"נ בנידון], ט) גליון, י) [וע' תוס' פסחים עה. ד"ה למשוטי],

◆

גליון הש"ס

גמ' שומע אני בין בחול בין בשבת. ע' פסחים ד' עה ע"א תד"ה למשוטי:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דמייתי ליה מק"ו וה"ק: (ב) תוס' ד"ה מושבות וכו' ומדלא כתיב לא תבערו בכל גבולכם וכתב מושבות וכו' כמועדות לא דמלא תבערו אש: (ג) ד"ה (או אינו אלא וכו' חומרא זוטא) תא"מ ונ"ב ס"א נמחק זה והאי הקשה כו' שייך בסוף העמוד ולי נראה דא"ל למחקו אלא כל דבור זה שייך בסוף העמוד: (ד) ד"ה לא ר' יוסי וכו' דשבת דחמירי. נ"ב כאן שייך ד"ה או אינו כו' הכתוב למעלה:

◆

מוסף רש"י

בפונדתו. חגור חלול ונותנין בו מעות (ברכות נד.). לא תבערו אש בכו' מה ת"ל. קס"ד דלהבערה קאמר מה ת"ל, הא כתיב לא תעשה כל מלאכה, ופרכינן מה ת"ל אי לר' יוסי ללאו יצאת. מכלל שאר המלאכות, לומר לך שאין בה כרת וסקילה אלא לאו בעלמא (סנהדרין לה: ובעי"ז שם סב:). שהיתה בכלל לא תעשה כל מלאכה, חזר והוציאה מכללו ופרט בה לאו לעצמה, לומר לך שאינה במיתת ב"ד כשאר מלאכות אלא בלאו זה לבדו (פסחים ה: ובעי"ז שבת ע.). לחלק יצאת מן הכלל ללמד על הכלל כולו יצאת, שלא תאמר שאין לכל המלאכות בהעלם אחת אינו חייב אלא אחת, לכך יצאת זו להקיש אליה את כל הכלל ולומר לך מה זו מיוחדת שהיא אב מלאכה וחייבין עליה בפני עצמה, שהרי הוזהר עליה לאו בפני עצמה, אף כל שהיא אב מלאכה חייבין עליה בפני עצמה (סנהדרין לה. ובעי"ז שם סב.). דכל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא (שם ושבת ע:). מושבות קא קשיא ליה. למנא, ועלה קאמר מה ת"ל, כל היכא דכתיב מושבותיכם בא ללמד בכל מקום שאתם יושבין ולהביא חוצה לארץ (סנהדרין לה:). מכדי שבת חובת הגוף היא. חובה המוטלת על האדם ואינה מוטלת על הקרקע, כגון מצות שביעית, ולא על פירות קרקע, כגון ערלה וכלאים ותרומות ומעשרות, ותנן בפ"ק דקידושין (לז.) כל מצוה התלויה בארץ, כלומר על הקרקע ופירותיו, אינה נוהגת אלא בארץ, ושל שאינה תלויה בקרקע, בין בארץ בין בחו"ל, וילפי' מעי"ש (סנהדרין לה:). שומע אני. יהומת בין בחול בין בשבת (שם). או אינו אלא אפילו מיתת ב"ד. במשמע מיתול (שם). ואמר רחמנא לא תבערו. אפילו לשריפת מיתת ב"ד (שם). בישול פתילה. שהוא מדליק פתילה של אבר ונותנה לתוך פיו ודרך בישול הוא זה ומחייב על הבישול, שאינו מקלקל האבר בבישולו אלא מתקן וצורף (שבת קו.).